

# Pekingis startis Naiste konverents

Kaheks nädalaks on jälle rahvusvahelise poliitika päevakorras naiste probleemid. 4. kuni 15. septembrini Pekingis toimuva neljanda ÜRO Ülemaailmse Naiste konverentsi ja teda saatva valitsusvälise organisatsiooni (NGO — *Non-Governmental Organisation*) kogunemise üle, mis algas kolmapäeval, 30. augustil, on juba tükk aega enne nende algust kirjutatud ja räägitud. Põhjuseid tuleb otsida siiski mitte nii palju New Yorgis ettevalmistuskonverentsil päevakorda valitud probleemideringis kui just eriti faktis, et konverents leiab aset Pekingis. Hiina ei ole teadagi inimõiguste mustermaa, mis on osavõtjate poolt toonud kaasa juba hulgaliselt proteste.

Eile murdis umbes 150 naist, kes protesteerisid õrnema soo kannatuste vastu, läbi politseinike ketist, mis piiras ÜRO konverentsi jaoks eraldatud territooriumi. Tuhande osavõtjaga demonstratsiooni juhtgrupp, kes oli riietatud musta ja kandis käes põlevaid küünlaid, astus välja Hiina võimude korralduse vastu, mis piiras valitsusväliste organisatsioonide naisfoorumist osavõtjate meelevaldamisõigusi. Noortest politseinikest koosnev teine korraldajate liin peatas naiste rongkäigu.

"Võrdsus, areng, rahu" on neljanda Naiste konverentsi lipukirjaks ja vaevalt on maailmas keegi selle vastu. Kuid arvamused lahknevad aga lipukirja teostamisel. ÜRO inimõiguste ülemkomissar José Ayala Lasso kardab, et Pekingis hakatakse uuesti piike murdma juba otsustatud küsimuste ümber: näiteks jõuti juba Viini Inimõiguste konverentsil järeldusele, et naiste õigused on inimõigused ja seetõttu vägivald naiste vastu on inimõiguste rikkumine. Kairos ÜRO Rahvastikukonverentsil defineeriti juba ära naiste "reproduktiivsed" õigused, st õigus ise otsustada kas ja millal nad tahavad lapsi sünnitada. Nüüd aga on jälle kuulda valitsustest, kes tahavad siduda naiste inimõigusi kehtivate "kultuuriliste" tingimustega. Niisiis tuleb Pekingis püüda eelkõige kinni hoida juba saavutatust.

## Lipukirjadest tegudeni

Et naised mitte kuskil, mitte milleski meestega võrdsed ei ole, seda on lihtne arvude abil tõestada: ÜRO Euroopa Majanduse Komisjoni (ECE) uuringu tulemused näitavad, et 1,3 miljardist inimesest, kes kogu maailmas allpool vaesuse piiri elavad, on 70% naised. Kaks kolmandikku kõigist kirjaoskamatutest on naised. Ülemaailmses lõikes on 14% mäenedžmendi- ja muudest juhtivatest ametitest naiste käes, 10% parlamendi- ja 6% valitsusekohtadest on naiste käes. Ning mitte üheski Euroopa riigis ei maksta naistele meestega võrdse töö eest võrdset palka.

Ent mis puutub osalemisse poliitilises ja majanduslikus elus, empowermenti, nagu seda ülemaailmses konverentsikeeles nimetatakse, siis sel alal on edasiminekuks olnud kaduvväike. Ainult kuus riiki maailmas on saavutanud selle, mida empowerment taotleb: naiste vähemalt 30-prot-

Berliin

Katrin Laur

sendilise esindatuse poliitikas. Need on Norra, Rootsi, Taani, Soome, Holland ja Seišellid.

1975. aasta kuulutati ÜRO poolt "Naise aastaks" ja sel aastal tuli ÜRO kutsel Mexico Citys kokku esimene Naiste konverents. Ühtekokku 7000 osavõtjat, kusjuures valitsusdelegatsioonides andsid tooni mehed, ilu pärast aga juhtisid neid vastavate riikide valitsejate naised ja õed. Ja naised täitsid kojujäänud käskijate soovid: Aafrika naised olid nõus rääkima ainult apartheidist, proua Sadat ei olnud nõus viibima ühes ruumis proua Rabiniga ja ta ei saanud ammugi "rääkida prouaga, kes okupeerib Egiptuse alasid".

## Naisliikumise vaevaline progress

Palju rahulikumu ei olnud ka Teine Naiste konverents 1980. aastal Kopenhaagenis. New Yorgis arutas samal ajal ÜRO eriistung Iisraeli ja okupeeritud alade probleemi. Taani Kuningriigi pealinnas sai oma suure etteaste Palestiina Vabastusorganisatsiooni terrorist Leila Khaled: "Ennekõike tuleb võitlus!" Camp Davidi kokkuleppele oli alla kirjutatud — Madame Sadat kutsus nüüd üles rahule Iisraeliga. Araablased ja idaeurooplased lahkusid otsustavalt ühe mehena (naisena?) istungisaalist. Looritatud nägudega naised — see oli tollal veel suur uudis — kiitsid Homein'i islamirevolutsiooni.

Kopenhaageni kohtumiselt jõudis maailma avalikkuse kõrvu sõnum, mis tänagi oma kehtivust pole kaotanud: naised moodustavad poole maailma elanikkonnast, teevad kaks kolmandikku kogu maailma tööst, teenivad kümme protsenti palgast ja omavad ühe protsendi varandusest.

Kopenhaageni foorumil, kuhu oli tulnud kokku 8000 naist, andis juba tooni Kolmas Maailm. Paljudel neist ei olnud pärast piletiostmist enam söögigi jaoks raha ning küllap võeti lääne õdede abi siis ka tänuga vastu. Aga kui asi läks nii kaugele, et lääne naised kritiseerisid naiste ümberlõikamise julma traditsiooni, siis ei olnud nende arvamus enam teretulnud — seda peeti sekkumiseks võõraste "kultuuride" siseasjadesse.

ÜRO poolt välja kuulutatud naistekadeadi viimasel aastal, 1985. aastal, toimus Nairobis 3. Ülemaailmne Naiste konverents. Ka sel korral ei jäänud "suure poliitika" konfliktid ukse taha — Lähis-Ida kriis, vaidlus Lõuna-Aafrika-vastaste sanktsioonide ümber, sõda Iraani ja Iraagi vahel, võidurelvastumine, fundamentalismi kasv, üha hullem keskkonna saastumine.

Ometi oli Nairobi täiesti erinev Mexico Cityst ja Kopenhaagenist; sündinud oli ülemaailmne, kirevavärviline ja paljukeelne naisliikumine. Jääb oodata ära, millisena läheb ajalukku Neljas Naiste konverents Pekingis.